

Kiváló orvos és nagy humanista

Dr. Hadzsy János emlékezete

(1851 - 1903)

Húsz évvel ezelőtt, 1981-ben ünneplésre készült Bácskatopolya és Szentés lakossága egyaránt. Az alkalom azonos volt: dr. Hadzsy János születésének 130. évfordulója. A

vajdasági testvérvárosban rendezett emlékülésen Brindza Károly topolyai helytörténész az alábbiakban jellemezte a szentesi születésű, Topolyára elszármazott kiváló orvost és nagy humanistát: "Városunk polgárai szemében dr. Hadzsy János mindig az emberi magatartás példaképe volt. A tudós és áldozatos munka, az emberiség mintaképe. Olyan egyéniség, aki egy vidéki kisváros állóvizéből hullámozó tengert korbácsolt, aki tudatos ellensége volt minden maradiságnak, aki folyton javítani kívánt az adott viszonyokon." Néhány hónappal később Szentesen tudományos ülést és emlékkiállítás rendeztek Hadzsy János tiszteletére, a testvérvárosi delegáció pedig emléktáblát helyezett el a neves orvos Ady Endre utcai szülőházának falán.

A fémből készült emléktábla szövege az eltelt két évtized alatt olvashatatlaná vált. Léhi Gábor kezdeményezésére a Szabadidős Sport Club felvállalta az emléktábla felújítását, ezzel tisztelegve Hadzsy János születésének 150 esztendő évfordulóján. Ahogyan a tábla szövege, úgy bizonyára neves szülöttünk érdemdús életútjának emléke is halványult valamelyest. Húsz évvel ezelőtt Brindza Károly idézte fel Hadzsy János tudományos és közéleti pályafutását a Szentesi Élet hasábjain. Most az ő kutatásai nyomán frissítjük fel a legfontosabb ismereteket.

Hadzsy János 1851. április 5-én született Szentesen, a város egyik tekintélyes polgári családjának gyermekeként. Atyja a görög származású, de már szentesi születésű Hadzsy György ügyvéd, 1835-től városi tanácsnok, jegyző, majd ügyész, 1848-ban a szentesi nemzetőrség egyik kapitánya. Anyja a szerb nemzetiségű Jovanovics Mária, aki Jászberényben született. Öt gyermekük közül János volt az elsőszülött. Alsófokú iskoláit Szentesen, az orvosi egyetemet Pesten végezte el 1874-ben, kitűnő eredménnyel. Ezután négy éven át a Rókus Kórház különböző osztályain gyakornokként dolgozott, szakosította magát. A dr. Kovács S. Endre sebész főorvos mellett töltött kórházi gyakorlat döntő befolyással volt Hadzsy János orvosi arculatának kialakulására. Kovács professzor mellett ismerkedett meg az akkor újszerűnek számító sebészeti plasztikával s a nagy felkészültséget igénylő szemműtétekkel.

1878-ban rokonlátogatóba ment Topolyára öccséhez, Györgyhöz. A fiatal orvost megragadta a bácskai kisváros, amely akkor éppen községi orvos nélkül volt. Megpályázta és elnyerte az orvosi állást, amelyet ettől számítva 25 éven át betöltött. Felkészültségével kiemelkedett korának községi orvosai közül. Egy személyben volt általános orvos, szülész, sebész és szemorvos. Különösen sebészi, ezen belül szemsebészeti működésével vált messze földön ismertté. Orvosi naplójának tanúsága szerint igen sok beteg kereste fel az akkori Magyarország minden részéből, sőt Ausztria, Horvátország, Bosznia, Szerbia, Románia, Csehország és Németország városaiból is mentek hozzá. A Gyógyászat című orvosi szaklapban közzétett jelentése szerint 13 év alatt csaknem 2000 szemsebészeti beavatkozást végzett el sikeresen, és ugyanennyire tehető az egyéb műtéteinek száma is. Asszisztensei elbeszéléséből tudható, hogy igen gyakran keresték fel gyógyíthatatlannak nyilvánított betegek, akik a szakszerű és gondos kezelés után gyógyultan távoztak Topolyáról. A szegény sorsú betegeket teljesen ingyen kezelte, saját vagyonából áldozva gyógyításukra. Az ő érdeme, hogy 1892-ben nem ismétlődött meg az 1873-ban 511 emberéletet követelő kolerajárvány. Erélyes megelőző intézkedéseivel sikerült távol tartania a veszedelmes kórt. Az általa szervezett járványkórházat utóbb állandó jellegűvé tették. A közegészségügy terén szerzett érdemeinek tudható be, hogy 1899-ben a megyei orvosszövetség elnökévé, majd az országos orvosszövetség igazgatótanácsának tagjává választották. 1895-től az újverbázi kerület országgyűlési képviselőjeként az egyik legharcosabb szorgalmazója volt a közegészségügyi ellátás, közelebbről a községi és körorvosi szolgálat államosításának.

Orvosi elfoglaltsága mellett igen hamar a helyi közélet egyik főszereplőjévé vált. Számos társadalmi egyesület, kör tagjává, elnökévé, díszelnökévé választotta. 1885-ben megszervezte Topolyán az Önkéntes Tűzoltó Egyletet, amelynek haláláig főparancsnoka volt. Gazdasági jellegű kezdeményezései szintén figyelemreméltóak voltak. A munkanélküliek helyzetének javítása érdekében téli háziipari tanfolyamokat szervezett. A szegényparasztság számára tejszövetkezetet alakított, amelynek haláláig elnöke maradt. Szorgalmazta a fajbaromfi tenyésztését, s ezzel megvetette a később országos hírűvé vált topolyai baromfitenyésztés alapjait. Kezdeményezte a városi gyümölcsfa-iskola létrehozását, általa a gyümölcsstermesztés elterjesztését. A község közművesítése érdekében saját költségén ő fúratta az első közfogyasztást szolgáló artézi kutat; szorgalmazója volt az utcák kikövezésének, járdák építésének, a mocsarak lecsapolásának és egyéb városrendezési ügyeknek.

Hadzsy János tevékeny élete 1903. június 13-án, 52 éves korában váratlanul megszakadt. Erejét felmorzsolta a napi 14-16 órai munka, a közügyek intézése, az emberi életékért folytatott mindennapos küzdelem. Topolya népe, hálája jeléül, 1908-ban közadakozásból szobrot emelt feledhetetlen orvosának, s róla nevezte el az új egészségügyi központot. Emlékét ma is őrzik bácskai testvérvárosunkban. Szülőhelyként Szentes is méltán büszke lehet, hisz a tehetséges, nagy hírnevet szerzett férfiút mi adtuk a topolyaiaknak. Személye és emlékének ápolása tartós garanciát jelenthet Bácskatopolya és Szentes 1969-ben létesített testvérvárosi kapcsolatának.

Labádi Lajos